

HVMFS 2013:19 Kapitel i rapport (lista)	Paragraf	Synpunkt
2 kap	2 §	Se synpunkter under 2017:20 8a §
2 kap	6 §	Se synpunkter under 2017:20 8c §. Texten är inte lätt att förstå. Vi tolkar den som att det är ordet "utöver", som är viktigt. En positiv tolkning är då att denna paragraf ska fånga upp de vattenförekomster, som av någon anledning inte fått en adekvat KMV-bedömning enligt 2017:20 8 c-e §§. -----välj----- -----välj----- Förslag: "hydrologisk regim" och "morfologiskt tillstånd" ersätts med " hydromorfologiskt tillstånd "
2 kap 5, 7, 8 och 9 §§		<u>Relevanta kvalitetsfaktorer</u> , vad är det? Grundläggande är att den parameter, som idenfierar den känsligaste delen av vattenförekomsten styr. Antalet parametrar bör minimeras för att undvika ökad osäkerhet och ökad sannolikhet för felaktiga sänkningar av statusklassningen. Det ligger helt klart ett subjektivt urvalsmoment i tillämpningen av "relevant". Vid en strikt matematisk exercis med stöd av bedömningsgrunderna i bil. 3 uppkommer problemet att klassificeringen blir slumpmässig beroende på vilka parametrar, som för tillfället ingår i bestämningen av kvalitetsfaktor. Det gäller främst morfologin i vattendrag, som består av 8 parametrar. Kvalitetsfaktorn räknas som medeltal av parametervärdena. En uteslutning av en parameter kan förändra kf-värdet både upp och ned. En annan fråga är vilket referensförhållande som ska tillämpas i den enskilda vattenförekomsten (8 §) Föreskrifterna anger vattenkategori och vattentyp. Det innebär grova proxies för vatten- och miljöförhållanden i den enskilda vattenförekomsten. Om sedan ambitionen är att precisera referensförhållanden och effektivisera miljöåtgärder i vattendraget utifrån de vattendragstyper A - Z, som redovisas i synpunkterna över 2017:20, blir bedömningsförfarandet än mer komplext. Ger "närmast jämförbara typ av vattenförekomst" (9 §) utrymme för lokal anpassning till <u>relevanta referensförhållanden</u> ? Dessutom kan man förutsätta att relevanta kvalitetsfaktorer ska anpassas till åtgärdskrav i skyddade områden (Natura 2000) enligt 3 kap 2 §. -----välj----- Svaret på frågorna blir i de flesta fall att en experbedömning avgör. Det pragmatiska svaret borde vara att utifrån påverkansanalysen ta fram <u>relevanta miljö- och kostnadseffektiva åtgärder</u> , som inte har betydande negativ påverkan på verksamheterna och miljön i och vid aktuell vattenförekomst.

2 kap**9 §**

Paragrafen ska ses tillsammans med processschemat i bilaga A. I paragrafen framgår inte att det är påverkan på de biologiska kvalitetsfaktorerna som ska bedömas för att beskriva maximal och god potential. Med hjälp av Appendix till CIS Document No. 4 förstås schemat i bilaga A bättre. När data och underlag för att bedöma de biologiska faktorerna saknas eller är bristfälligt - vilket ofta är fallet - får de stödjande hydromorfologiska och fysisk-kemiska kvalitetsfaktorerna användas för att härleda de biologiska förhållandena för MaxEP och GEP eller för att identifiera miljöåtgärder.

Förslag: För att paragraftexten bättre ska överensstämma med bilaga A bör stå i både första och andra styckena: **När vattenmyndigheten klassificerar ekologisk potential för de biologiska och de stödjande hydromorfologiska och fysisk-kemiska kvalitetsfaktorer, som....**

I nuvarande HaV-vägledning för KMV är uppräknat ett antal minimiåtgärder för att nå GEP i vattenförekomster med vattenkraftproduktion. Minimitappning motsvarande MLQ eller 20 % av MQ eller att minst 80 % av den våta kontaktytan aldrig torrläggs är krav som HaV menar ska inkluderas i GEP. SVAF kan inte förstå paragraftexten (och bilaga A) på annat sätt än att den utesluter möjligheten att anvisa vissa generella minimikrav, som ska ingå i GEP. Åtgärdsvillkoren måste i varje enskild vattenförekomst vägas mot kriteriet att utesluta åtgärder som medför betydande negativ påverkan på vattenanvändningen eller miljön.

2 kap**12 §**

Vid klassificering av

2 kap**13 §**

Nuvarande 2:13 § har texten: "Om det vid klassificering av ekologisk status eller potential inte är möjligt att tillämpa en eller flera bedömningsgrunder enligt bilaga 1-5 Expertbedömningen ska utgå från bedömningsgrunderna"

Nu föreslås tvärtom att: "När det saknas biologiska, allmänna fysikalisk-kemiska eller hydromorfologiska bedömningsgrunder för aktuell ytvattenförekomst och påverkan, ska expertbedömningen utgå ifrån bedömningsgrunderna i bilaga 1 -5". Det är svårt att förstå skillnaden och vad den betyder. I den nuvarande paragrafen förutsätts att man inte kan använda bilaga 1 - 5. I den nya versionen förutsätts att bilaga 1 - 5 ska användas. Om det inte av olika anledningar går att tillämpa bedömningsgrunderna i bilaga 1-5 kan det logiskt sett inte vara möjligt att föreskriva att expertbedömningen ska utgå från bilagor som inte går att tillämpa. Eller är "bedömningsgrunder för aktuell vattenförekomst" något nytt odefinierat begrepp som inte ska förväxlas med bedömningsgrunderna i bilaga 1-5?

Expertbedömningar kommer att vara den dominerande metoden för statusklassning och normsättning. Det är då mycket viktigt att dokumentationskraven i 2 kap 17 § följs.

2 kap 16 §

Förra året hade HaV en remiss om "Vägledning för statusklassificering och hantering av osäkerhet". Från den kan hämtas några enkla definitioner för tillförlitlighetsklasserna. Där anges högst 20 % som gräns för sannolik felklassning. För att använda statistiska metoder krävs ett antal mätningar eller typspecifika standardavvikelser för ekologiska kvalitetsfaktorer. Tills HaV har fastställt den remissade vägledningen kan underlaget för tillförlitlighetsklasserna beskrivas

Förslag: Underlag för klasserna

Hög: Bedömning baseras på mätdata för relevant biologisk kvalitetsfaktor samt stödjande parameter.

Medel: Expertbedömning baserad på annan biologisk kvalitetsfaktor, begränsade biologiska data, eller stödjande parametrar.

Låg: Bedömningsgrunder eller expertbedömning

3 kap 1 §

"- en utredning av krav på förbättringar och genomförbara åtgärder enligt 6 kap. 1 och 5 §§ vattenförvaltningsförordningen" är kopplad till vattenmyndigheternas ÅP och bestämmer inte åtgärdsvillkor för att nå GES/GEP i enskilda fallet.

Förslag: Ta bort stycket

3 kap 2 §

Vattenmyndigheternas bedömning får inte ensidigt vägledas av HaV:s rapport 2017:15, *"Sötvattenanknutna Natura 2000-värdens känslighet för hydromorfologisk påverkan i vattendrag"*. Hela rapporten går ut på att visa att de hydromorfologiska kvalitetsgränserna avgör om gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet kan uppnås. God status för hymo-faktorerna ska eftersträvas. Det måste starkt ifrågasättas att ingen koppling görs till de biologiska kvalitetsfaktorerna. Dessutom är det inte vattendirektivets svenska implementering, som ska bestämma hur åtgärder i Natura 2000-områden och hur artdirektivet ska tillämpas vid vattenverksamheter. Miljöbalkens 7 kap. 28 och 29 §§ reglerar hur skyddet av Natura 2000-områden ska tillgodoses. Även vattenförekomster med Natura 2000-områden ska kunna KMV-klassas.

De av länsstyrelserna upprättade bevarandeplanerna har inte på ett rättsäkert sätt kommunicerats med berörda markägare och verksamhetsutövare. Bevarandeplanerna tas fram av länsstyrelserna utan att berörda verksamhetsutövare kan överklaga. De kan därför inte utan vidare ligga till grund för vattenmyndigheternas bedömningar av statusklasser och normer.

4 kap 1 §

Se synpunkter 2017: 20 8a §

4 kap 3 §

Paragrafen handlar om försämring av status i samband med att MKN fastställs. Varifrån hämtas kravet på denna prövning? MB 5 kap 4 § tar upp otillåten försämring av status i samband med att bevilja tillstånd till en verksamhet eller åtgärd. Paragraftexten krånglar bara till normsättningen

och efterföljande åtgärdsbedömning. Det verkar osannolikt, men det kan med stöd av paragrafen uppstå situationer, där rimliga KMV-klassningar eller mindre stränga kvalitetskrav inte kan beslutas p.g.a att icke-försämringskravet förhindrar rimliga och adekvata normer. Den befintlig vattenverksamhet måste då söka undantag från försämringsförbudet för att kunna fortsätta driften. Därefter kan normen ändras.

Förslag: Ta bort paragrafen

Försämringsförbudet behandlas inte under rubriken "Undantag", vilket hade varit mera relevant. HaV kom i våras ut med en oremissad vägledning om undantag för ny eller ändrad verksamhet, 4 kap. 11-12 §§ VFF. Synpunkter på den får tas upp vid tillämpning i faktiska ärenden. Nu är 4 kap 3 § den enda paragraf i föreskriften, som tar upp försämringsförbudet. Det blir lite märkligt att det enda kriterium, som HaV anser värt att framhålla är att "om en kvalitetsfaktor befinner sig i den lägsta klassen innebär varje försämring av denna kvalitetsfaktor en försämring av statusen hos en vattenförekomst".

Propositionen 2017/18:243 uttalar: "Försämringsförbudet ska enligt EU-rätten innebära att verksamheten eller åtgärden inte får medföra en så stor försämring av vattnets kvalitet att vattnet måste karakteriseras till en lägre status än den status som vattenförekomsten har innan verksamheten eller åtgärden påbörjas." (sid 192). Detta måste förstås som att det är den sammantagna ekologiska statusen som avses. Det gäller dock inte om en kvalitetsfaktor redan är i den sämsta klassen.

----välj----

----välj----

Propositionen 2017/18:243 refererar också till "CIS Guidance Document No. 36 Exemptions to the Environmental Objectives according to Article 4(7)". Där står exv. följande på sid. 27:

Note that the conditions of the supporting elements should be consistent with the achievement of the values specified for the biological quality elements and the competent authorities should be in a position to ascertain in a given case whether the supporting quality element has conditions consistent with the values specified for the biological quality elements

De stödjande kvalitetsfaktorerna (hymo-faktorer och fysisk-kemiska faktorer) måste ha ett verifierat samband med de biologiska indikatorerna om de ska användas vid bedömning av försämringsförbudet. Försämringen av de stödjande kvalitetsfaktorerna ska ha en reell inverkan på de biologisk kvalitetsfaktorerna för att försämringsförbudet ska inträda. De hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna kan endast försämma den ekologiska statusen från hög till god och den ekologiska potentialen endast från maximal till god enligt 2 kap. 5 § i denna föreskrift. Denna tolkning har uttryckts av Mark- och Miljöverdomstolen i bl.a. M 2649-16.

Alternativt förslag: Om HaV absolut vill ha kvar paragrafen föreslås att texten ändras till :
När vattenmyndigheten fastställer miljökvalitetsnormer ska det ske så att **ekologisk status eller ekologisk potential för vattenförekomsten inte försämras**. Om en kvalitetsfaktor befinner sig i den lägsta klassen innebär varje försämring av denna kvalitetsfaktor en försämring av statusen hos en ytvattenförekomst. **Bedömning utifrån försämring av de stödjande kvalitetsfaktorerna (fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska) kan endast göras om dessa faktorer har en säker överensstämmelse med de biologiska kvalitetsfaktorerna.**

4 kap	6 §	Vattenmyndigheterna har i sina stausklassningar generellt uteslutit möjligheten att klassa vattenförekomster med Natura 2000-områden som KMV. I en ny vägledning bör det klart framgå att RDV inte ställer detta krav.
4 kap	9 §	SVAF kan inte acceptera att "samhällsekonomiskt behov" vid tillämpning av mindre strängt kvalitetskrav bara ska gälla energiförsörjningen ur ett nationellt perspektiv. De småskaliga vattenkraftverken har en underskattad potential för att bidra till balansreglering och ett annat samhällsperspektiv är beredskapsskäl. Samhällsekonomiska behov måste kunna värderas positivt även på regional och lokal nivå. Risken är annars att flera verksamheter, som föranlett ett KMV-utpekande, inte anses uppfylla kriterierna för MSK och kommer att behöva uppfylla

minimikraven för GEP, som kan innebära att verksamheten inte längre kan bedrivas. Det motverkar syftet med ett utpekande av KMV.

Förslag: Efter "samhällsekonomiska behov" införs , **beaktat nationell, regional och lokal skala**

4 kap

11 §

Förslag: Ta bort "**fattas**"

bilaga 1

sid.12

Hydromorfologiska förhållanden: första stycket är en ny text och kan tillstyrkas. Andra stycket är en kosmetisk flyttning av nuvarande 2 kap 12 § till bilaga 1.

Förslag: Ta bort andra stycket. Motivering nedan är hämtad från SVAF:s skrivelse 2019-03-20 till HaV

SVAF föreslår att 12 § i 2 kap i föreskriften tas bort. Det är en nödvändig anpassning till RDV:s krav och riksdagens beslut att fullt ut inarbeta mindre långtgående krav även vid översynen av föreskriften för bedömningsgrunder.

Vilken betydelse har kvalitetsfaktorerna för att följa/uppå nå miljökvalitetsnorm? Bilaga V i RDV klargör att de fysisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna är stödjande till de biologiska. EU:s vägledning har det tydliga bedömningsförfarandet att "De hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna kan försämra den ekologiska statusen endast från hög till god". Denna instruktion finns i HVMFS 2013:9 2 kap 2§. Naturvårdsverkets tidigare föreskrift NFS 2008:1 och Naturvårdsverkets Handbok 2007:4 bilaga C med bedömningsgrunder för hydromorfologisk klassning följer denna hierarki. HaV ändrade radikalt på bedömningsgrunderna i HVMFS 2013:19 när i 2 kap infördes 12 § och de detaljerade bedömningsgrunderna bytte karaktär från vägledning till föreskrift

Två paragrafer med motstridande lydelse ingår således i föreskriften. I 12§ bör noteras orden "indikerar" och "får" och att VM:s tillämpning av 12§ för varje enskild vattenförekomst ska dokumenteras.

Utredningar och underlag ska visa och motivera hur de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna, som bedömts vara måttlig status eller sämre, är kopplade till en måttlig biologisk status. Trots krav i 12§ om utredningar, som visar att den ekologiska statusen motsvarar den hydromorfologiska bedömningen, görs sådana utredningar mycket sällan. I stället används och redovisas i VISS de indikerande hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna och bedömda statusklassningarna som expertbedömningar enligt 13§. Motiveringarna är mycket kortfattade.

Det är lätt att konstatera i VISS att ett stort antal vattenförekomster har klassats till måttlig status bara med hjälp av utvalda lättidentifierade hydromorfologiska kvalitetsfaktorer, typ konnektivitet. I Södra Östersjöns vattendistrikt har andelen vattenförekomster med måttlig status ökat från 45 % 2009 till 63 % 2014. Som en följd har vattenförekomster med god status minskat med 18 %. Motsvarande siffror för Västerhavet är att måttlig status ökat från 44 % till 67 % och andelen vattenförekomster med god status har minskat med 23 %. Förklaringen ligger i att 12 och 13 §§ har tillämpats i st.f. 2 §. Vattenmyndigheterna och länsstyrelserna har ett stort tolkningsutrymme mellan att tillämpa 2 § eller 12 § i föreskriften.

Med stöd av HVMFS 2013:19 har 2 kap 12 och 13 §§ använts betydligt mer än den restriktiva bedömningsinstruktionen i 2 kap 2§. Utredningar, som ska visa kopplingen mellan de hydromorfologiska och de biologiska förhållandena och varför de inte överensstämmer, saknas. HaV har i olika dokument uttalat, att de biologiska bedömningsgrunderna saknar känslighet som visar på minskad fysisk påverkan och förbättrat habitat. Däremot med hjälp av expertbedömningar enligt 2 kap 13 § påvisas samband. Hur är det möjligt att expertbedöma utan vetenskapligt underlag? Hur är det möjligt att kommunicera och samverka med verksamhetsutövare om underlaget inte är transparent och förståeligt?

Det går inte att rakt av använda de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna och parametrarna för att fastställa status, normer och försämringsförbud (VFF 4 kap. 11-12 §§). Påverkan på ekologin varierar mellan olika vattenförekomster beroende på morfologi och årsmånsberoende flöden och vattenstånd. Kopplingen mellan klassgränser för hydromorfologiska parametrar och motsvarande klassgränser för biologiska indikatorer finns inte; eller är i varje fall inte redovisad. Referensförhållandena till naturliga vatten är oprecisa. Klassgränserna är schablonmässigt satta. (För 12 av 14 parametrar är gränsvärdet mellan god och måttlig status satt till 15 %)

SVAF har tagit del av HaVs remiss 2018-05-31 *"Vägledning för statusklassificering och hantering av osäkerhet"* och håller med om mycket. Kortfattat är ansatsen bra och bygger på Water-projektets rekommendationer. Osäkerhet och tillförlitlighet i provtagningsdata och bedömningar behöver verifieras på något sätt. De hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna betraktas som beskrivningar av påverkan och inte som bedömningsgrunder för statusklassningen. Det är viktigt att hålla isär vad som är en bedömning av påverkan och vad som är en bedömning av status.

HaV föreslår att, i de fall replikat saknas, är en lämplig tumregel, att klassning med stöd av hydromorfologiska kvalitetsfaktorer till god eller måttlig är osäker, medan klassning till hög, otillfredsställande eller dålig betraktas som säker. Det betyder att den ekologiska statusen, som åsatts värdet måttlig bara med stöd av hydromorfologiska data sämre än måttlig status, ska bedömas som säker. Det överensstämmer inte med HVMFS 2013:19 2 kap 12 §. Där inkluderas också klassen måttlig.

Förslag: Lägg till nedanstående citat från HaV:s remiss "Vägledning för statusklassning och hantering av osäkerhet", sid. 22

I de fall där underlag saknas för att använda biologiska bedömningsgrunder, men det finns data för hydromorfologiska bedömningsgrunder, kan dessa ibland vara underlag för en expertbedömning. Det är då viktigt att man använder relevant bedömningsgrund med avseende på påverkan. En del hydromorfologiska bedömningsgrunder är av sin karaktär snarare beskrivningar av påverkan än av ekologisk status. Det blir därför särskilt viktigt att hålla isär vad som är en påverkan och vad som är en bedömning av status. Annars riskerar klassningen att få en felaktig tillförlitlighet, vilket påverkar vilket förbättrings- respektive övervakningsbehov som erhålls i riskbedömningen.

Bilaga 3 sid.32

SVAF föreslår att bilaga 3 i föreskriften bör infogas i en vägledning och kvalitetsfaktorerna för hydromorfologin blir då tydligare definierade som stöd till KMV- och MKN-bedömningar. Det blir också mera tydligt att bedömningsgrunderna för hydromorfologisk påverkan är HaV:s tolkning av RDV:s bilaga V och inte är juridiskt bindande. Med de rådande vetenskapliga osäkerheterna för orsakssambanden mellan hydromorfologiska förändringar och de biologiska kvalitetsfaktorerna bör de för hydromorfologin detaljerade bedömningsgrunderna inte ligga i en föreskrift utan i en vägledning-typ bilaga C i Naturvårdsverkets handbok 2007:4.

Förordning (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön reglerar att klassificering och statuskrav ska bestämmas utifrån vattendirektivets bilaga V. Det betyder normativa definitioner av statusklasserna. Bilaga V i RDV klargör att de fysisk-kemiska och hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna (konnektivitet, hydrologisk regim och morfologi) är stödande till de biologiska. EU:s vägledning har det tydliga bedömningsförfarandet att de hydromorfologiska kvalitetsfaktorerna kan försämra den ekologiska statusen endast från hög till god.

Bilaga A sid. 85

Några översättningar från Appendix to Guidance Document No. 4 behöver ses över.

"Select most ecologically beneficial (combinaton of) measures taking into account need to enssure best approximation to ecological continuum" är på svenska enligt HaV : "Välj de mest ekologiskt fördelaktiga (kombinationen av) åtgärder som tar hänsyn till behovet av att säkerställa ett ekologiskt oförändrat tillstånd"

----välj-----

----välj-----

"If best approximation to ecological continuum is not ensured, water body cannot be at GEP. Best approximation to ecological continuum is a prerequisite for functioning of the ecosystem."är översatt till:
"Om ett ekologiskt oförändrat tillstånd säkerställs, kan vattenförekomsten inte vara vid MaxEP. Att ett ekologiskt oförändrat tillstånd säkerställs är en förutsättning för ekosystemets funktion."

----välj-----

----välj-----

Vad man än använder för begrepp på engelska "ecological continuum" eller "ecological flow" kan de inte definieras som "ekologiskt oförändrat tillstånd". Av momenten under box B förstås att den bästa kombinationen av åtgärder - vilken målbilden än är - måste förhålla sig till att åtgärder, som på betydande negativt sätt påverkar vattenanvändningen eller miljön, ska uteslutas. Den ekologiska funtionen kan inte beskrivas som ett självständigt mål med generella minimiåtgärder.

----välj-----

----välj-----

Förslag: 1. Den svenska texten bör vara;att säkerställa ett tillstånd, **som så långt som möjligt liknar ett ekologiskt kontinuum.**

2. Det förutsätts att processschemat får förklarande text i en vägledning

3. Ett radikalt, men pragmatiskt förslag, är att vid påverkansanalysen börja bedömningarna i box I och sedan anpassa statusklassningar och normer till de mildrande åtgärder, som inte har en betydande negativ påverkan på vattenanvändningarna. Appendix till CIS Document No. 4 vill hålla isär momenten "förklaring av KMV" och "definition av MaxEP och GEP". I praktiken är det inte möjligt att följa den teoretiska manualen; databrist leder till experbedömningar i de flesta fall.